

**CZYNNIKI SFERY ZEWNĘTRZNEJ
WPŁYWAJĄCE NA KSZTAŁT
PRAWA W ZAKRESIE GOSPODAROWANIA ODPADAMI**

Joanna Sylwia Kierzkowska

GSW

Gdańsk 2018

Recenzent
prof. zw. dr hab. Andrzej Powalowski

Wszystkie fotografie pochodzą ze zbiorów własnych autorki

Redakcja
Projekt okładki
Tomasz Mikołajczewski

Wydanie pierwsze, objętość 21,6 ark. wyd., Gdańsk 2018

Druk i oprawa
Sowa-Druk na Życzenie, www.sowadruk.pl, tel. 22 431 81 40
Sowa Sp. z o.o., 05-500 Piaseczno, ul. Raszyńska 13

© Copyright by Gdańska Szkoła Wyższa, Gdańsk 2018

W y d a w c a
WYDAWNICTWO GDAŃSKIEJ SZKOŁY WYŻSZEJ
do 2011 r. pod nazwą Wydawnictwo Gdańskiej Wyższej Szkoły Administracji

80-875 Gdańsk, ul. Biskupia 24B
tel. 58 305 08 12, tel. 58 305 08 89

Zamówienia: wydawnictwo@gsw.gda.pl

<http://gsw.gda.pl/WYDAWNICTWO>

ISBN 978-83-89762-98-6

Spis treści

Wstęp.....	11
------------	----

Rozdział I

Kontekst geopolityczny i narodowościowy oraz rola lobbingu i rodzaju sprawowanych rządów w procesie tworzenia prawa gospodarowania odpadami

Wprowadzenie.....	19
1. Produkcja odpadów w wymiarze geopolitycznym z uwzględnieniem aspektu prawnego.....	20
1.1. Specyfika rynku europejskiego i jej początki w prawie ochrony środowiska oraz prawnej hierarchii gospodarowania odpadami.....	20
1.2. Produkcja azjatycka a problem odpadowy odpadów z uwzględnieniem kategorii odpadów komunalnych.....	37
1.3. Amerykański rynek odpadów.....	43
1.4. Specyfika krajów arabskich.....	48
1.5. Odpady w Afryce a problem z monitorowaniem odpadów.....	50
2. Polityka wewnętrzna kraju a lobbing odpadowy.....	53
2.1. Pojęcie lobbingu i jego specyfika w zakresie prawa gospodarowania gospodarki odpadami.....	53
2.2. Odrębności w polityce wewnętrznej kraju jako czynnik ryzyka w zakresie gospodarki odpadowej.....	61
2.3. Rodzaj sprawowanych rządów a polityka gospodarowania odpadami.....	67
3. Wpływ rozwiązań przyjętych w innych państwach (kontekst prawnooporównawczy).....	73
3.1. Znaczenie wybranych wzorców europejskich.....	73
3.2. Naśladownictwo pozakontynentalne.....	77
4. Podsumowanie.....	78

Rozdział II

Logistyka, zarządzanie i inżynieria środowiskowa a tworzenie polskiego prawa odpadowego

Wprowadzenie.....	83
1. Logistyczna sfera zewnętrzna w obszarze gospodarowania i przemieszczania strumienia odpadów jako czynnik prawotwórczy.....	84
1.1. Związek logistyki z prawem gospodarowania odpadami.....	84
1.2. Obszar działania logistycznego w sferze przemieszczania odpadów.....	88
1.3. Wpływ prawnej zasady bliskości na działania logistyczne.....	93

1.4. Cykl życia produktu.....	96
1.5. Znaczenie łańcucha dostaw	102
2. Zarządzanie procesem odzysku i recyklingu jako prawne zagadnienie priorytetowe.....	105
2.1. Zarządzanie a ukształtowana w prawie hierarchia gospodarowania odpadami	105
2.2. Proces odzysku jako najważniejszy sposób właściwego zarządzania odpadami	109
2.3. Recykling bodźcem zarządzającym.....	110
3. Wpływ inżynierii środowiskowej, najnowszych dostępnych technik i technologii oraz innowacji na kształt prawa gospodarowania odpadami.....	112
3.1. Rozważania w zakresie wpływu pojęciowego „inżynierii” oraz „inżynierii środowiskowej”	112
3.2. Czynniki wpływu wybranych kategorii z zakresu inżynierii środowiskowej ...	113
3.2.1. Gospodarka wodno-ściekowa.....	113
3.2.2. Zaopatrzenie w wodę.....	115
3.2.3. Melioracja i ochrona gleby	118
3.2.4. Energetyka i odnawialne źródła energii.....	119
3.2.5. Ogrzewnictwo.....	121
3.2.6. Ochrona powietrza.....	123
3.2.7. Gazownictwo	125
3.2.8. Chłodnictwo i klimatyzacja.....	127
3.2.9. Krajobraz jako przedmiot inżynierii środowiskowej.....	129
3.3. Najlepsze dostępne techniki i technologie (BAT w prawie)	132
3.4. Wpływ innowacji na kształt prawa gospodarowania odpadami.....	133
4. Podsumowanie.....	136

Rozdział III

Wpływ czynnika bogactwa gospodarstw domowych i życia ekologicznego oraz stopnia rozwoju cywilizacji na prawo gospodarowania odpadami

Wprowadzenie.....	143
1. Gospodarstwa domowe a odpady (zasobność portfela, kultura, wykształcenie).....	144
1.1. „Zasobność portfela” a ilość odpadów	144
1.2. Czynniki środowiskowy i kulturowy	148
1.3. Struktura wykształcenia a podejście do problemu odpadów	151
2. Wymiar ekologiczny i moda na ekologię.....	152
2.1. Społeczeństwo ekologiczne	152
2.2. Ekopokolenie.....	154
3. Stopień rozwoju jako czynnik cywilizacyjny sfery zewnętrznej	162
3.1. Cywilizacje starożytne	162
3.2. Era nowożytna a uciążliwości odpadowe	164

3.3. Przełomowy wiek dwudziesty	166
4. Podsumowanie	173

Rozdział IV

Sfera gospodarcza oraz polityka pracy jako czynniki oddziaływania na prawo gospodarowania odpadami

Wprowadzenie	177
1. Stan gospodarki państwa a gospodarowanie odpadami	177
1.1. Problem odpadów w centralnie sterowanej gospodarce uspołecznionej	177
1.2. Gospodarka wolnorynkowa a odpady	181
2. Wpływ ogólnej polityki pracy na zagadnienie odpadowe	183
2.1. Polska polityka pracy	183
2.2. Bezrobocie a ilość wytwarzanych odpadów	185
2.3. Czynniki ubóstwa (w tym emerytów i rencistów)	188
3. Zatrudnienie w gospodarce odpadowej	190
3.1. Struktura zatrudnienia w odpadach na przestrzeni lat	190
3.2. Konieczność podnoszenia kwalifikacji przez podmioty zajmujące się gospodarką odpadami	192
3.3. Czynniki psychologiczne pracy „w odpadach” i jego wpływ na kształt prawa	195
4. Podsumowanie	198

Rozdział V

Monitoring i prewencja w służbie edukacji w zakresie prawa gospodarowania odpadami

Wprowadzenie	203
1. Edukacja jako priorytetowy czynnik gospodarki odpadowej — ujęcie prawne	204
1.1. Rodzinna praca u podstaw	204
1.2. Wczesnoszkolne zapatrywanie na odpady	206
1.3. Młodzieżowe ruchy ekologiczne na rzecz informacji odpadowej	209
1.4. Rola programów nauczania w szkołach	213
1.5. Nauka i szkolnictwo wyższe a odpady	216
2. Kontekst właściwej prewencji wytwarzania i segregowania odpadów	219
3. Monitoring jako prawna gwarancja ochrony wód, gleby i powietrza przed odpadami	227
4. Kontekst „straconych” pokoleń dla gospodarki odpadami	229
5. Podsumowanie	230

Rozdział VI

Planistyczny i prawny aspekt wpływu zewnętrznego na kształt nowego prawa gospodarki odpadami

Wprowadzenie	235
1. Prawo międzynarodowe i przystąpienie Polski do umów	235
2. Realizacja zobowiązań unijnych (obowiązek przestrzegania prawa), w tym rola planów UE.....	241
3. Czynniki norm prawnych już istniejących w prawie krajowym	243
4. Zadania samorządowe wynikające z prawa wewnętrznego w sferze gospodarki odpadami	246
5. Obowiązki służb, inspekcji i straży a gospodarowanie odpadami.....	250
6. Rola rzetelnego i normatywnego planowania	254
7. Podsumowanie	261

Rozdział VII

Polskie podejście elity politycznej oraz wpływ mediów na specyfikę myślenia o prawie gospodarowania odpadami

Wprowadzenie	265
1. Okres przedwojenny w zakresie polityki gospodarowania odpadami	266
2. Wpływ okresu wojennego na myślenie o powstawaniu odpadów.....	270
3. Czasy przedtransformacyjne	274
4. Wpływ układu współczesnych sił politycznych na kształt racjonalnego prawotwórstwa.....	278
4.1. Centralny szczebel prawotwórczy	278
4.2. Organy rządowe w terenie a myślenie o problemie odpadowym.....	281
4.3. Czynniki oddolny — radni w organach stanowiących jednostki samorządu terytorialnego	284
4.4. Organ wykonawczy w samorządzie a prawo dotyczące odpadów.....	285
5. Władcza rola mediów w kształtowaniu podejścia do gospodarki odpadowej	287
6. Podsumowanie	291
Wnioski końcowe	295
Załączniki.....	309
Bibliografia.....	315
Spis tabel.....	333
Spis fotografii	335
Spis rycin	337
Spis wykresów	339

Wstęp

Monografia ma na celu szczegółowe zbadanie sfery zewnętrznej jako tej, w której odnaleziono czynniki wpływające na kształt prawa związanego z gospodarowaniem odpadami. Na początku należy wyjaśnić, że poszczególne etapy procesu tworzenia prawa „odpadowego” (prawa gospodarowania odpadami) rozumiane są tu jako elementy ciągu prawotwórczego, które autorka traktuje jako czynniki „sfery wewnętrznej” tworzenia prawa w zakresie gospodarowania odpadami (z pewnymi wyjątkami). Ta sfera wewnętrzna nie jest wolna od bodźców zewnętrznych, bowiem bez nich nie istnieje i nie może powstać prawo. Czynników tych jest wiele, są zróżnicowane, a ich wpływ na powstawanie i treść regulacji prawnych w sposób kompleksowy, badany dotychczas nie był w naukach prawnych. Z tych względów głównym celem monografii jest zbadanie „sfery zewnętrznej” i analiza „czynników” w niej występujących, pokazując ich wpływ na ostateczny kształt norm prawnych regulujących gospodarowanie odpadami.

Dotychczas system gospodarowania odpadami w Polsce w naukach społeczno-prawnych (a zwłaszcza w prawie) badany był tylko w wąskich zakresach, mających charakter monotematyczny bądź monodyscyplinarny. W prawie obserwowany jest trend badawczy związany ściśle z analizą prawną albo prawnoporównawczą. Sama autorka poświęciła znaczącą część badań naukowych prawnej problematyce gospodarowania odpadami. Innowacyjność niniejszej rozprawy, co do zasady z zakresu prawa, polega na spojrzeniu na problem badawczy w sposób interdyscyplinarny, jednak wiodącą jest analiza prawna.

Jak wspomniano, „czynniki sfery zewnętrznej” są zróżnicowane z wielu punktów widzenia. Podejmując na wstępie próbę sformułowania definicji „czynników sfery zewnętrznej”, które wpływają na prawo gospodarowania odpadami, należy jednoznacznie podkreślić, że autorka rozumie różnicę między definicjami legalnymi związanymi z problematyką prawnoodpadową i używając niekiedy w monografii sformułowań pozaprawnych, robi to wyłącznie dla poprawienia komutatywności z czytelnikiem niebędącym prawnikiem. Zatem, aby nie było wątpliwości, na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 992 ze zm.): 1) definicja prawna „gospodarowania odpadami” określona jest w art. 3 ust. 1 pkt 2; 2) definicja prawna „gospodarki odpadami” określona jest w art. 3 ust. 1 pkt 3 oraz 3) definicja prawna „odpadów komunalnych” zawarta jest w art. 3 ust. 1 pkt 7.

Podejmując próbę zdefiniowania pojęcia „czynniki sfery zewnętrznej” trzeba wskazać, że chodzi tu o mające swoje źródła w dziedzinach nauki, istniejącym prawie i planowaniu oraz zjawiskach społecznych, gospodarczych i politycznych, bodźce, których oddziaływanie ma znaczenie dla tworzenia, nowelizowania i uchylania norm prawnych (w badanym w monografii zakresie — norm prawnych dotyczących gospodarowania odpadami). Wstępne zdiagnozowanie i merytoryczne uzasadnienie ich wyboru odzwierciedlają poszczególne rozdziały monografii. Ostateczną ich klasyfikację obrazuje zawarty we wnioskach końcowych Wykres 25.

Zatem główną tezą opracowania jest istnienie prawnych i pozaprawnych „czynników sfery zewnętrznej”, które wpływają na ostateczny kształt prawa gospodarowania odpadami. Wyznaczanie ich, udowodnienie istnienia oraz pokazanie rzeczywistego bądź potencjalnego wpływu na prawo jest traktowane tu jako zadanie priorytetowe.

Wydaje się, że punktem wyjścia powinno być zbadanie kwestii wpływu geopolityki z uwzględnieniem kontekstu narodowościowego jako czynnika sfery wewnętrznej oddziałującego na gospodarkę odpadami („czynniki geopolityczne i narodowościowe”), co stanowi problem dotąd niebadany w literaturze środowiskowej. Dlatego kwestie te jako globalne i ogólne, postanowiono przeanalizować na wstępie niniejszego opracowania. W konsekwencji kontekst geopolityczny i narodowościowy jako istotny czynnik oddziaływań zewnętrznych został umieszczony w rozdziale pierwszym. Dla właściwej i pogłębionej analizy tego problemu postanowiono sformułować kilka pomocniczych pytań badawczych.

1. Jak wygląda gospodarka odpadami w wymiarze geopolitycznym? Udzielenie na nie wyczerpującej odpowiedzi wymaga uszczegółowienia badań, co uczyniono dzieląc ten problem badawczy na analizę rynku europejskiego, azjatyckiego, amerykańskiego, pokazanie specyfiki krajów arabskich oraz problemu odpadów w Afryce. Dla pełnego obrazu bodźców zewnętrznych odgrywających rolę w tworzeniu prawa wewnętrznego w zakresie gospodarowania odpadami, sformułowano kolejne pytania badawcze. 2. Na ile polityka wewnętrzna kraju, rodzaj sprawowanych rządów oraz lobbying wpływają na kształt prawa gospodarowania odpadami? 3. Czy wzorce systemowe zaczerpnięte z innych krajów są warte naśladowania? Ostatnie dwa pytania wymagały badań wielopłaszczyznowych. Dla uzyskania odpowiedzi na pierwsze z nich postanowiono rozpocząć analizę od kwestii teoretycznych dotyczących kolejno: lobbyngu, odrębności w polityce wewnętrznej kraju oraz rodzajów sprawowanych rządów. Na tle wprowadzenia teoretycznego podjęto próbę usystematyzowania bodźca zewnętrznego, jakim jest „lobbyng”, wraz ze wskazaniem jego źródeł. Dalej badania objęły kwestie wpływu polityki wewnętrznej kraju na kształt prawa w zakresie gospodarowania odpadami oraz ocenę wpływu sprawowanych rządów na kreację prawa „odpadowego” (wyznaczono tu czynnik: „rodzaj sprawowanych rządów”). Odpowiedź na trzecie pytanie co do zasady wynika raczej z wnioskania; samo udowodnienie tzw. naśladownictwa prawnego wymagałoby wieloletnich obserwacji. Dla osiągnięcia głównych celów pracy potrzebne jest jedynie wskazanie kierunków rozwiązań występujących w wybranych krajach. Do tego celu posłużył głównie przykład niemiecki i amerykański.

Drugi rozdział poświęcono badaniu trzech czynników w postaci „logistyki”, „zarządzania” i „inżynierii” związanej z prawem środowiskowym („inżynierii środowiska”) i prawem gospodarowania odpadami. Czynniki te omówiono łącznie w jednym rozdziale ze względu na znaczenie ekologii i inżynierii środowiska dla gospodarowania odpadami oraz rolę zarządzania we właściwym gospodarowaniu odpadami. Połączenie ich w rozdział ma charakter porządkujący. Szersze, merytoryczne uzasadnienie powyższej koncepcji umieszczono we Wprowadzeniu

do rozdziału. Założono, że powyższe trzy czynniki także mają znaczący wpływ na ostateczny kształt odpowiednich regulacji polskiego prawa wewnętrznego. Postawiono tu następujące pytania badawcze: Na ile logistyka jako czynnik sfery zewnętrznej wpływa na gospodarowanie odpadami i przemieszczanie strumienia odpadów? Konstrukcja zaplanowanego badania w tym zakresie obejmuje zwłaszcza analizę związków logistyki z gospodarowaniem odpadami, badanie obszaru działania logistycznego w sferze przemieszczania odpadów oraz wpływ tzw. „zasady bliskości” na działania logistyczne, a także znaczenie cyklu życia produktu i łańcucha dostaw dla procesu działań logistycznych. Z kolei badanie w zakresie zarządzania skupione jest na wybranych zakresach gospodarowania odpadami. Pytanie drugie postawione w tym rozdziale to: Który z procesów gospodarowania odpadami stał się zagadnieniem pierwszoplanowym w odniesieniu do całości gospodarowania nimi? Dlatego w tym kontekście przeanalizowano zagadnienie zarządzania odpadami na tle hierarchii gospodarki odpadowej oraz zbadano proces odzysku i recyklingu zakładając, że oba czynniki mają charakter zasadniczego bodźca wpływającego na prawo tworzone w tym sektorze.

Kolejne pytanie w tej grupie problemowej sformułowano następująco: Jaki jest wpływ inżynierii środowiskowej, najnowszych dostępnych technik i technologii oraz innowacji na prawo gospodarowania odpadami? Tu analizę rozpoczęto od rozważań na temat „inżynierii” i inżynierii środowiskowej, wskazując wybrane kategorie inżynierskie stanowiące czynniki wpływu zewnętrznego (czynniki sfery zewnętrznej) po to, by na koniec zbadać kwestię techniki i technologii oraz innowacji, które także w założeniu badawczym stanowią element oddziaływania zewnętrznego mającego znaczenie dla ostatecznego kształtu polskiego prawa gospodarowania odpadami.

W rozdziale trzecim monografii przedstawiono wyniki badań „czynnika bogactwa gospodarstw domowych” oraz idei „życia ekologicznego/mody na ekologię”, a także „stopnia rozwoju cywilizacji” na prawo związane z gospodarowaniem odpadami. Dla ustalenia wpływu pierwszego czynnika zastosowano metodę badania ankietowego. Narzędzie to pozwoliło wzbogacić badanie o uwzględnienie opinii społecznej. W tym miejscu trzeba jednoznacznie podkreślić, że badania te nie miały w założeniu charakteru pełnowymiarowych badań socjologicznych. Były przeprowadzone głównie w celu poznania opinii społecznej w zakresach doprecyzowanych w pytaniach ankietowych; starano się jednak zapewnić możliwie dużą reprezentatywność osób ankietowanych. Prezentowane w tym rozdziale wyniki opierają się o badania własne prowadzone od 1 lutego do 31 sierpnia 2016 r. Wszystkie podjęte działania służyły sformułowaniu wniosków w zakresie hipotetycznych (jeszcze) „czynników sfery zewnętrznej”. Dlatego w rozdziale tym zbadano: a) osoby fizyczne prowadzące gospodarstwa domowe i ich poglądy na kwestie gospodarowania odpadami; b) czynnik ekologiczny i znaczenie mody na ekologię; c) stopień rozwoju cywilizacyjnego. W pierwszej grupie uwzględniono aspekt „zasobności portfela”, czynnik środowiskowy i kulturowy oraz wykształcenie. Druga grupa oddziaływania zewnętrznego związana jest z obserwowaną ekomodą i budowaniem społeczeństwa ekologicznego. Trzeci z wyżej wskazanych zakresów dotyczy próby odpowiedzi na

pytanie, czy istnieje związek ze stopniem rozwoju cywilizacyjnego a treścią regulacji prawnych związanych zagospodarowaniem odpadami. Należy podkreślić, że w zakresie prawa gospodarowania odpadami nie prowadzono dotąd podobnych badań.

Rozdział czwarty poświęcono gospodarce i polityce pracy („czynnik sfery gospodarczej” i „czynnik polityki pracy), zakładając, że także te dwa czynniki należy zbadać w zakresie ich wpływu zewnętrznego na kształt prawa dotyczącego gospodarowania odpadami. Tu postawiono następujące pytania. 1. Czy model i stan gospodarki państwa wpływa na gospodarowanie odpadami? W obawie przed zarzutem, że pytanie to od razu może sugerować odpowiedź, należy wyjaśnić, że dla młodego pokolenia Polaków problemy minionego okresu gospodarki centralnie sterowanej nie są znane. Dlatego trzeba uznać za zasadne sygnalizacyjne zbadanie kwestii problemów odpadowych (gospodarowania odpadami), z jakimi spotykano się w warunkach centralnego sterowania gospodarką oraz jakie istnieją w warunkach wolnorynkowych. Pytanie 2 w rozdziale czwartym miało pozwolić na zbadanie: Czy ogólna polityka pracy ma wpływ na wytwarzanie i gospodarowanie odpadami oraz czy można ją uznać za czynnik wpływu zewnętrznego kształtującego prawo „odpadowe”? Tu przeanalizowano politykę pracy w Polsce, odniesiono się do kwestii bezrobocia w kontekście jego wpływu na przedmiotowe rozważania. Dodatkowo wskazano na czynnik ubóstwa niektórych podmiotów jako czynnik mający wpływ na ilość wytwarzanych odpadów. Badane zagadnienia pracownicze nie mogły pominąć kwestii zatrudnienia w gospodarce „odpadowej”. Dlatego podjęto także próbę analizy struktury zatrudnienia na przestrzeni lat w tym sektorze oraz kwestię konieczności podnoszenia kwalifikacji przez podmioty zajmujące się gospodarowaniem odpadami. Rozważania obejmują (uzupełniająco) również czynnik psychologiczny „pracy w odpadach”. Wszystko to w rezultacie ma służyć wykazaniu wpływu obu zdiagnozowanych „czynników sfery zewnętrznej” na kształt prawa gospodarowania odpadami.

Rozdział piąty prezentuje czynnik prewencji odpadowej i monitoringu realizowanych procesów gospodarowania odpadami jako czynników zewnętrznych wpływających na potencjalne procesy przekształceń prawa gospodarowania odpadami („monitoring i prewencja”). Ten fragment poświęcono też „edukacji”, uznając ją na wstępie za priorytetowy czynnik właściwego gospodarowania odpadami. Zbadano tu także kontekst właściwej prewencji wytwarzania odpadów. W dalszym fragmencie podniesiono kwestię oddziaływania monitoringu gospodarki „odpadowej”, którego oddziaływanie wykracza poza sektor „odpadowy” i jest istotne dla ochrony wód, gleby i powietrza. Kwestę edukacji poszerzono o fragment związany z wcześniejszymi spostrzeżeniami autorki dotyczącymi „straconych” pokoleń dla gospodarowania odpadami. Powyższych tez nie dostrzeżono w dotychczasowej literaturze związanej z prawem gospodarowania odpadami. Dlatego uznano za słuszne włączenie ich do zakresu niniejszych badań.

Przedostatni rozdział obejmuje czynnik planistyczny i prawny („prawo i planowanie już istniejące”). W tym zakresie postawiono następujące pytania badawcze: 1. Jak prawo międzynarodowe i przystąpienie Polski do umów międzynarodowych wpływa na polski system prawny gospodarowania odpadami? 2. Jakie znaczenie

dla prawa krajowego mają zobowiązania unijne oraz jaką rolę odgrywają plany UE? 3. Czy czynnik norm już istniejących wpływa na dalszy kształt prawa gospodarowania odpadami? 4. Jak zadania samorządowe wpływają na „prawotwórstwo odpadowe”? 5. Czy obowiązki służb, inspekcji i straży są powiązane z prawem gospodarowania odpadami? 6. Jaka jest rola rzetelnego i normatywnego planowania w gospodarowaniu odpadami? Pytania te mają charakter wiodący i stały się podstawą do ukształtowania planu szóstego rozdziału, założeniem którego było całościowe skonstruowanie odpowiednich wniosków określających zakres przedmiotowy badania, czyli wyznaczenia katalogu „czynników sfery zewnętrznej” wpływających na ostateczny kształt systemu prawa gospodarowania odpadami.

W ostatnim rozdziale poszukiwana jest odpowiedź na pytanie: Czy podejście polskich elit politycznych (czynnik nazwano „podejście elity politycznej”) do gospodarowania odpadami może być czynnikiem o charakterze zewnętrznym wpływającym na kształt prawa „odpadowego”? Tematykę tę połączono z rozważaniami o wpływie mediów na specyfikę myślenia o tym zespole regulacji prawnych (czynnik „media”). W odniesieniu do pierwszego wskazanego „czynnika sfery zewnętrznej” kolejno zbadano okres przedwojenny, pokazano wpływ wojny na powstawanie odpadów, odniesiono się do okresu przedtransformacyjnego oraz do wpływu układu współczesnych sił politycznych na kształt racjonalnego prawotwórstwa. Ostatni zakres obejmuje „spojrzenie” w tym względzie na centralny szczebel prawotwórczy, organy rządowe, czynnik oddolny w postaci organów stanowiących j.s.t. i samych radnych oraz organy wykonawcze.

Jednoznacznie należy podkreślić, że zamysłem monografii jest prowadzenie badania w taki sposób, aby priorytetem było badanie kwestii prawnych. Niektóre wybrane narzędzia badawcze są instrumentem pomocniczym, a celem ich wprowadzania do badań jest jedynie ich wzbogacenie. Zatem ankieta i dane GUS stają się istotne, ale nie wiodące. Najważniejsze w niniejszym badaniu są źródła w postaci aktów normatywnych oraz literatura pozwalająca na dogłębne zbadanie poszczególnych „czynników sfery zewnętrznej” po to, aby w ostateczności zaliczyć bądź nie klasyfikować ich do czynników oddziaływania na prawo „odpadowe” (związane z gospodarowaniem odpadami). Za priorytetowe w powyższym względzie uznać należy pozycje z zakresu doktryny prawa, w tym prawa ochrony środowiska i prawa gospodarowania odpadami.

Badania były prowadzone przez cztery lata. Jednym z pierwszych etapów było przygotowanie, przeprowadzenie i opracowanie wyników badań ankietowych. W czasie tego okresu stan prawny w badanej materii wielokrotnie się zmieniał. Ostatecznie uznano za zasadne pozostawienie całego toku rozważań, a ostateczny stan prawny w priorytetowych materiałach badawczych ustalono na 15 października 2018 r.